

VEGETACIJA VRTAČA NEKIH KRŠKIH
PLANINA (UČKA, VELEBIT, BIOKOVO)

(Prethodni izvještaj)

Mit deutscher Zusammenfassung

RADOVAN DOMAC

(Iz Instituta za botaniku Sveučilišta u Zagrebu)

Primljeno za štampu 6. II 1967.

Vegetacija vrtača naših krških planina, naročito unutar dinarskog spleta, predstavlja područje, koje je dosada — u prvom redu zbog vrlo teškog pristupa — vrlo malo istraživano. S druge strane je poznavanje te vegetacije od velikog interesa ne samo za botaničare već i za šumara, agronoma, geologa i klimatologa: osim poznatog fenomena inverzije, koji je, u odnosu na srednjoevropske prilike, kod nas također nedovoljno istražen, javlja se ovdje čitav niz problema kao što su sastav vegetacijskih jedinica (tipološki momenat), ekološki faktori staništa, pošumljavanje, pitanje gospodarskih kultura odnosno introdukcije u šumarskom i poljoprivrednom smislu i dr. Konačno, valja naglasiti da je poznavanje vegetacije vrtača od naročitog interesa i stoga jer je to granično područje između mediteranskog i kontinentalnog pojasa, a s druge strane područje koje često graniči s lokalno-klimatski odnosno orografski uvjetovanom pojavom planinske vegetacije.

U vezi s iznesenim sastavljen je plan naučno-istraživačkog rada od 1966—1970, unutar kojeg će se prikazati odnosno proučiti vegetacija vrtača nekih naših krških planina, u prvom redu Učke, Velebita i Biokova.* Na temelju toga izvršena su orijentacijska istraživanja takve vegetacije na Učki i Biokovu u glavnoj vegetacijskoj sezoni (juli) u toku 1966. g.,

* Zahvaljujem na ovome mjestu Savjetu za naučni rad SRH, koji je odobrio financijska sredstva za ova istraživanja.

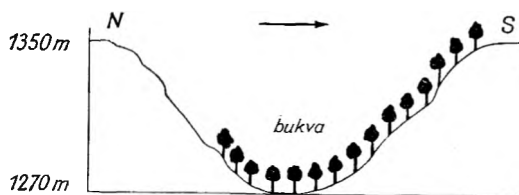
unutar kojih je ispitivan u općim crtama floristički sastav odnosno fitocenološka pripadnost ove vegetacije. U toku rada načinjen je određeni broj fitocenoloških snimaka, fotografskih snimaka i sabran floristički materijal, i to u centralnom dijelu Biokova (područje »Kaduja«—»Vošac«) i sjeverozapadnom dijelu Učke (područje »Dobreč«).

Prilikom fitocenološkog snimanja na terenu moglo se ustanoviti, da vegetacija vrtača uglavnom pripada — u odnosu na klimazonalnu vegetaciju — pojasu tzv. primorske bukove šume (*Fagetum croaticum australe seslerietosum*, Horvat 1962). Takva veegtacija, koja je razvijena u čitavom gorskom pojasu našeg primorja (Horvatić 1963:108), a nadovezuje se najčešće u vertikalnom pogledu na šumu crnog graba (*Seslerio-Ostryetum*), odnosno šumu crnog bora (*Junipero-Pinetum dalmaticae*, Domac 1965), razvijena je na Biokovu u području od cca 1200—1500 m nadmorske visine, a na Učki i na nešto nižim položajima.

Sastav ovakvih sastojina može se zasada ilustrirati sa ove dvije snimke:

Biokovo — područje »Kaduja«

Vrtača između Troglava i Vošca, 1350 m n. m., dubina vrtače oko 70 m, obronci eksponirani na S i SO, skeletni, uglavnom goli, oni na N i NW prekriveni sastojinama bukve. Visina stabala oko (15—) 20 m.

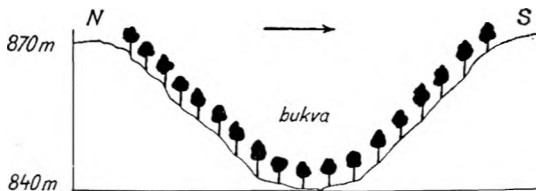
Sastav:

Sloj drveća:	<i>Fagus sylvatica</i>
Sloj grmlja:	<i>Fagus sylvatica</i> <i>Juniperus nana</i> <i>Rhamnus fallax</i>
Sloj niskog rašća:	<i>Geranium macrorrhizum</i> subsp. <i>macrorrhizum</i> <i>Lactuca muralis</i> <i>Epilobium montanum</i> <i>Lilium cattaniae</i> <i>Hieracium</i> sp. (sterilno) <i>Thymus serpyllum</i> <i>Viola</i> sp. (sterilno) <i>Saxifraga aizoon</i> var. <i>recta</i> <i>Asplenium trichomanes</i> <i>Galium lucidum</i> <i>Cephalanthera rubra</i> <i>Aremonia agrimonioides</i> <i>Cystopteris fragilis</i>

Festuca sp. (sterilno)
Dentaria bulbifera
Campanula portenschlagiana
Adenostyles glabra
Luzula silvatica
Pirola minor
Polygonatum verticillatum
Myosotis sp. (sterilno)
Polystichum lonchitis
Potentilla sp. (sterilno)
Saxifraga rotundifolia
Fragaria vesca
Armeria canescens
Primula veris subsp. *columnae*
Valeriana officinalis
Botrychium lunaria
Erythronium dens canis
Thalictrum aquilegifolium
Ranunculus acer

U čka — područje »Dobreč«

Stara vrtača uz cestu Veprinac — vrh Učke, 780 m n. m. Primorska bukova šuma, pokrovnost oko 80%, podloga vapnenačka. Dubina vrtače oko 30–40 m, na tlu obilan sloj suhog lišća, bukve pravilnog rasta, srednje starosti, visina 25–30 m. Obronci eksponirani pretežno na S i SO (SW), svi obrasli bukovom šumom.

Sastav:

Sloj drveća: *Fagus silvatica*
Corylus avellana
Rosa pendulina
Crataegus monogyna
Juniperus communis
Rubus fruticosus
Fraxinus ornus
Sorbus aria
Cornus sanguinea

Sloj niskog rašča: *Helleborus istriacus*
Cyclamen europaeum
Fragaria vesca
Aremonia agrimonioides
Veronica officinalis
Hedera helix
Festuca sp. (sterilno)

Euphorbia amygdaloides
Lotus corniculatus
Euphorbia cyparissias
Buphtalmum salicifolium
Brachypodium silvaticum (otvorena mjesta)
Veronica chamaedrys
Lactuca muralis
Cephalanthera rubra
Pirola secunda
Neottia nidus avis
Monotropa hipopitys
Sanicula europaea
Salvia glutinosa
Mercurialis annua
Geranium robertianum
Viola sp. (sterilno)
Glechoma hederacea
Anemone hepatica

Kao što je iz florističkog sastava vidljivo, vegetacija vrtača na Biokovu prilično se razlikuje od one na Učki: prvenstveno po nastupanju većeg broja srednjoevropskog flornog elementa na Učki, odnosno mediteranskog na Biokovu. Treba posebno istaći i činjenicu, da je u sindinamskom pogledu također velika razlika između te dvije planine — dok se na Biokovu radi o krajnje degradiranoj šumi primorske bukve (u prvom redu utjecaj bure i čovjeka), dotle na Učki tako reći i nema pravih vrtača, jer su one gotovo potpuno zarasle šumom.

Z a k l j u č a k

U prethodnom izvještaju prikazane su opće karakteristike vegetacije vrtača na Biokovu i Učki, a na temelju dviju fitocenoloških snimaka i njihov floristički sastav.

Već iz takvog prikaza orijentacionog karaktera vidljivo je da se sastojine tzv. primorske bukve šume (*Fagetum croaticum australe seslerietosum* Horvat 1962) na Biokovu znatno razlikuju od onih na Učki u prvom redu po pomanjkanju mnogih predstavnika srednjoevropskog flornog elementa; uz to je vegetacija vrtača na Biokovu krajnje degradirana, dok su u području Učke vrtače uglavnom potpuno obrasle šumom.

L i t e r a t u r a — S c h r i f t t u m

- Horvat I., 1962: Vegetacija planina zapadne Hrvatske. Prirod. istr. Jug. akad. 30, Zagreb.
 Horvatić S., 1963: Vegetacijska karta otoka Paga s općim pregledom veget. jedinica Hrv. primorja. Prirod. istr. Jug. akad. 33, Zagreb.
 Domac R., 1965: Die Wälder der dalmatinischen Schwarzföhre (*Pinus nigra* Arn. subsp. *dalmatica* Vis. s. 1.) in Jugoslawien. Ber. geobot. Inst. ETH, 36, Zürich.

ZUSAMMENFASSUNG

DIE VEGETATION DER DOLINEN («VRTAČE») EINIGER GEBIRGSKETTEN (UČKA, VELEBIT, BOKOVO) IM KARSTGEBIETE JUGOSLAWIENS

(Vorläufige Mitteilung)

Radovan Domac

(Aus dem Botanischen Institut der Universität Zagreb)

Es wurden in allgemeinen Zügen die Hauptmerkmale der Vegetation in den Dolinen («Vrtače») des Učka- und Biokovo-Gebirges im Karstgebiete Jugoslawiens geschildert.

Anhand zwei phytocoenologischer Aufnahmen wurde auch die floristische Zusammensetzung dieser Vegetation dargestellt. Dabei zeigte es sich, dass in den Dolinen des Učka-Gebirges, die so wie die Dolinen des Biokovo-Gebirges, zum Gebiet der klimazonalen Gesellschaft *Fagetum croaticum australe seslerietosum* gehören, doch viel mehr mittel- bzw. südeuropäischen Florenelements vorkommt. Schliesslich konnte man auch feststellen, dass die Dolinen-Vegetation auf dem Biokovo-Gebirge weitgehend mehr degradiert als diejenige auf dem Učka-Gebirge ist.